

Suomessa harvinaisen kimolepakon soidinäänet ovat korvin kuultavissa toisin kuin lepakoiden kaikuluotausäänet

Elämää lastentarhoissa

Kesän koittaessa naaraslepakot kerääntyvät yhteen. Ne synnyttävät juhannuksen tienoilla yleensä yhden poikasen. Kaksosraskaudet ovat harvinaisia. Äitiysyhdyskunta on suojaisessa paikassa: isohkossa puun kolossa, hylättyssä rakennuksessa tai jopa asuintalon ullakolla. Pian synnytyksen jälkeen emojen on jätettävä poikasensa yöksi lastentarhaan, toisten poikasten joukkoon. Naaraiden on saalistettava paljon hyönteisiä pystyäkseen imettämään ainokaisiaan. Nuoret nousevat omille siivilleen muutaman viikon ikäisinä ja itsenäistyvät viimeistään kahden kuukauden kuluttua syntymästään. Elo-syyskuussa lepakoiden on kiire lihoa talvikuntoon. Parhaiten selviävät aikaisiin syntyneet lepakot, joiden yhdyskunta on hyvien metsästysmaiden läheisyydessä.

Lepakoiden sikiönkehitys alkaa talvihorroksen päätyttyä. Poikaset syntyvät kesällä. Korvayököt on helppo tunnistaa erityisen suurista korvistaan.

Kriittinen talvehtiminen

Syksyn tullen lepakoiden täytyy löytää hyvä talvehtimispaikka. Edellisvuonna sopivaksi havaittu paikka kelpaa monille lepakoiden seuraavanakin vuonna. Niinpä perunakellarin uumenissa roikkuva nahkamytty voi olla vuodesta toiseen sama yksilö. Parhaimmillaan lepakko voi elää jopa 15-20 vuoden ikäiseksi. Hyviä talvehtimispaikkoja ovat paikat, joissa lämpötila pysyy muutaman asteen nollan yläpuolella ja kosteutta on riittävästi. Vetoiset tilat eivät lepakoiden kelpaa. Vaara uhkaa, jos horrostavaa lepakkoa häiritään. Horrostavan lepakon ruumiinlämpötila on laskenut ja sydämen lyöntitiheys hidastunut. Ruumiinlämmön kohottaminen normaalilämpöön polttaa rasvaa kymmeniä kertoja nopeammin kuin hidastuneet elintoiminnot. Rasvavaraston ehtyminen ennen kevättä johtaa lepakon kuolemaan.

Lepakoiden talvehtimispaikoista tiedetään Suomessa varsin vähän. Havaintoja lepakoiden talvehtimisestä voi toimittaa Luonnontieteelliselle keskusmuseolle.

Talven useimmat lepakkomme viettävät yksin tai pienissä ryhmissä. Jotkut harvalukuisemmat lajimme muuttavat talveksi etelämmäksi.

Taitto: Seija Malin/YM
Paino: Oy Edita Ab, 2004

Tiesitkö tämän LEPAKOISTA

Mitä ihmeen nahkahiiriä?

Lepakot ovat eläinkunnan ainoat lentävät nisäkkäät. Päivisin ilmatilaa hallitsevat linnut, mutta yöllä hyönteisiä metsästävät lepakot. Tärkein aisti hämärässä on kuulo. Lepakot ovat kehittyneet vuosimiljoonien aikana kaikuluotaamaan ympäristöään. Ne päästävät korkeita ääniä saadakseen selville mitä ilmatilassa on. Törmättyään esteeseen ääni palaa takaisin lepakon luo. Äänimaailma ohjaa lepakoiden elämää niiden viiletessä piholla ja puutarhoissa, järvien rannoilla ja kaupungeissa. Joskus lepakoihin voi törmätä myös maan kamaralla. Tällöin ne ovat usein vahingoittuneita tai sairaita. Näihin eläimiin ei pidä koskea ilman käsineitä, sillä lepakoiden taudit voivat tarttua myös ihmisiin. Jos lepakko puree ihmistä on syytä kääntyä välittömästi lääkärin puoleen. Sama ohje koskee kaikkia luonnonvaraisia nisäkkäitämme.

Karaistuneet siipiveikot

Euroopassa esiintyvistä vajaasta 40 lajista vain yksitoista on havaittu Suomessa. Näistä ainakin kuusi lisääntyy kylmässä ja pohjoisessa maassamme. Lepakoilta vaaditaan erityistä kestävyyttä Pohjolan olosuhteissa. Talvet ovat kylmiä ja pitkiä, kesät puolestaan valoisia pimeässä viihtyvillä eläimillä. Erityisesti pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) herättää kunnioitusta. Se elää pohjoisempana kuin mikään muu maailman yli 950 lepakkolajista.

Rakenna lepakkopönttö!

Lepakoita vaivaa kolopula samoista syistä kuin lintujakin. Terveessä, nuoressa metsässä ei kolopuita juuri ole. Pönttö voi tarjota kodin emojen muodostamalle yhdyskunnalle tai kesää viettävälle poikamieslepakoille. Lepakkopöntön rakentaminen on vielä helpompaa kuin linnunpöntön nikkarointi, sillä poraa ei tarvita. Rakennusmateriaaliksi sopiva lauta on pehmeää ja höyläämätöntä, jotta lepakot saavat siitä hyvän otteen kynsillään. Puunsuoja-aineet ovat lepakoille vaarallisia, joten halvasta, käsittelemättömästä laudasta saa hyvän pöntön. Sisäntuloaukoksi riittää 15-20 mm:n rako pöntön pohjassa. Pönttö sijoitetaan parin metrin korkeudelle puun runkoon tai rakennuksen seinään niin, että sen alla ei ole lentoesteitä. Rehevät puutarhat ja vesistöjen lähellä olevat paikat ovat suotuisia, sillä niissä riittää ravintoa nahkasiiville. Pöntön asukkaiden elämää voi tarkkailla pian auringon laskeuduttua. Yleensä koko joukko lähtee samaan aikaan ravinnon hakuun.

Kuvat: Tom Björklund

Kaikki Suomen lepakkolajit on suojeltu

Lepakot rauhoitettiin Suomessa jo vuonna 1923 voimaan tulleella ensimmäisellä luonnonsuojelulaille. Nykyiset rauhoitussäännökset kieltävät lepakoiden tahallisen pyydystämisen, tappamisen ja häirinnän sekä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämisen. Lepakoiden suojelusta on säädetty myös EU:n luontodirektiivissä.

Suomi liittyi Euroopan lepakoiden suojelusopimukseen syyskuussa 1999. Siten Suomi on mukana viranomaisten ja lepakotutkijoiden kansainvälisessä yhteistyössä, jonka tarkoituksena on löytää yhteisesti hyväksytyt tavoitteet ja menetelmät lepakoiden suojelulle. Sopimus velvoittaa Suomea suojelemaan lepakoita entistä paremmin. Lepakoiden talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja sekä päiväpiiloja tulee kartoittaa ja suojella. Rakennuksissa asustavien lepakoiden olot pyritään turvaamaan keinoilla, jotka soveltuvat yhteen suojelutavoitteet ja ihmisten tarpeet. Lepakoiden ravinnon saannin kannalta tärkeät alueet tulee huomioida suunnittelussa ja suojelussa. Lisäksi puurakenteiden ja puutavaran suojaamisessa käytetyt lepakoille vaaralliset torjunta-aineet tulee korvata vaarattomilla vaihtoehdoilla. Sopimuksen mukaan viranomaisten tulee neuvoa kansalaisia lepakoiden suojelua koskevista kysymyksistä.

Suomessa tavatut lepakkolajit

vesisiippa	<i>Myotis daubentonii</i>
lampisiippa	<i>Myotis dasycneme</i>
isoviikisiippa	<i>Myotis brandtii</i>
viikisiippa	<i>Myotis mystacinus</i>
ripsisiippa	<i>Myotis nattereri</i>
isolepakko	<i>Nyctalus noctula</i>
pohjanlepakko	<i>Eptesicus nilssonii</i>
kimolepakko	<i>Vespertilio murinus</i>
vaivaislepakko	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
pikkulepakko	<i>Pipistrellus nathusii</i>
korvayökkö	<i>Plecotus auritus</i>

Lisätietoja lepakoista

Elintavat, havainnot

Luonnontieteellinen keskusmuseo
Pohjoinen Rautatiekatu 13
PL 17
00014 Helsingin yliopisto
torsten.stjernberg@helsinki.fi

Alueelliset ympäristökeskukset

Lainsäädäntö

Ympäristöministeriö
Alueidenkäytön osasto
Kasarmikatu 25
PL 35, 00230 Valtioneuvosto
p. (09) 16007
www.ymparisto.fi

Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry
www.lepakko.org